

K
D

SMÅFÖRETAGARRAPPORT

EN POLITIK FÖR LIVSKRAFTIGA SMÅFÖRETAG

1. Inledning

Av landets dryga 650 000 företag med en omsättning över 100 000 kronor är drygt 90 procent småföretag med färre än tio anställda – många av dem familjeföretag. Dessa små företag bidrar med en stor del av Sveriges totala sysselsättning och är också de som skapar flest nya arbetstillfällen. Det privata näringslivet består i betydande utsträckning av just småföretag och har varit, är och kommer att vara grunden för den svenska välfärden. De skatteintäkter som genereras i den privata sektorn utgör basen för finansieringen av de offentliga välfärdstjänsterna.

Småföretagare bidrar dock inte enbart till den ekonomiska infrastrukturen. De är ofta hjärtat och livskraften i lokalsamhället. Den lokala butiken, verkstaden, lantbruket eller restaurangen fungerar inte enbart som en plats för ekonomisk transaktion, utan även som en arena för möten, samtal och relationer. Stödet många småföretagare ger till den lokala idrotts- eller kulturföreningen är inte sällan en förutsättning för dess existens. Genom att skapa service, mötesplatser och engagemang bidrar småföretagare till den sociala väv som håller samhällen samman och ger dem möjlighet att växa.

Goda förutsättningar för småföretagare är alltså en förutsättning för det goda samhället och en god välfärd. Detta innebär att ett gott klimat för småföretagande måste skapas och skyddas, där enskilda människors idéer, kreativitet och entreprenörskap ges rätt förutsättningar. De små företagen ska därför stå i centrum för utformningen av regelverk och system. Onödig byråkrati och krångliga regler ska motverkas. Tillkommande lagar behöver prövas ur ett småföretagarperspektiv. Skattesystemet ska främja nya och växande företag och underlätta generationsskiften. Företagande ska tillgängliggöras så att även fler unga och fler kvinnor väljer att starta eget bolag.

Kristdemokraternas fokus är att stödja människor som investerar i att skapa verksamheter, arbetstillfällen och en meningsfull tillvaro, eftersom detta tillgodoser det grundläggande behovet av att känna gemenskap med andra, ta ansvar och utvecklas som person. Denna rapport tar ett särskilt grepp om de mindre företagens förutsättningar – småföretagarnas villkor – med utgångspunkt i hur fler ska kunna starta företag, hur befintliga småföretag kan växa och hur tryggheten för företagare kan stärkas samtidigt som deras samhällsbyggande kraft tas bättre till vara.

2. Sänkt tröskel in till småföretagande

Många potentiella entreprenörer möter fortfarande höga trösklar när de vill starta och driva företag – i form av regelbörda, höga kostnader, finansiella hinder, brist på rådgivning eller begränsad tillgång till nätverk. Dessa trösklar riskerar att hämma både individers initiativförmåga och samhällets tillväxt.

Att sänka inträdesbarriärerna till småföretagande är därför en central fråga, inte bara ur ett näringspolitiskt perspektiv utan också för att främja social inkludering och stärka det lokala civilsamhället. När fler människor ges möjlighet att pröva sina idéer, omsätta sin kreativitet och bidra med sina kompetenser, ökar mångfalden i näringslivet och samhällets innovationskraft och motståndskraft stärks.

I en tid av strukturella omställningar, där digitalisering, klimatanpassning och demografiska förändringar ställer nya krav på arbetsmarknaden, blir småföretagandet ett viktigt verktyg för att skapa nya lösningar och arbetstillfällen. Genom att minska de hinder som i dag försvårar nyföretagande kan fler människor ta steget från idé till verklighet.

En sådan tröskel är momsplikten. Under senare år har omsättningsgränsen för moms höjts till 120 000 kronor, men gränsen ligger i en europeisk jämförelse fortfarande lågt. Syftet med omsättningsgränsen är att förenkla administrationen och minska kostnaden för riktigt små företag. I nästa steg bör omsättningsgränsen höjas ytterligare, så att den åtminstone motsvarar genomsnittet i EU. Detta skulle förenkla för fler små företagare att driva sin verksamhet och underlätta för dessa företag att växa.

Små och medelstora företag utgör en central del av svensk ekonomi och möter ofta oproportionerligt höga administrativa kostnader. En sådan kostnad är kravet på lagstadgad revision, som för många mindre företag innebär betydande utgifter utan motsvarande nytta. Därav bör gränsvärdena för revisionsplikt höjas. Genom att anpassa regelverket till företagens faktiska risk och verksamhetens omfattning kan administrationen minska, företagens konkurrenskraft stärkas och resurser istället användas för investeringar, tillväxt och sysselsättning. Genom att höja gränsen förenklas regelbördan för små företag, samtidigt som tillräcklig insyn och kontroll säkerställs genom befintliga redovisnings- och rapporteringskrav. Sverige bör ligga på samma nivå som flertalet EU-länder, exempelvis som i Nederländerna.

Intresset för att starta eget är särskilt stort bland unga. Enligt Ungdomsbarometern är ”entreprenör” ett av de allra mest eftertraktade drömyrkena. Samtidigt avgör attityder till företagande, tron på den egna förmågan och rädslan att misslyckas i hög grad om drömmen faktiskt blir ett företag. De entreprenöriella kompetenserna behöver därför stärkas i skolan. Sedan 2011 ska entreprenörskap enligt läroplanen prägla skolans undervisning, men Kristdemokraterna menar att det behövs ett omtag kring det entreprenöriella lärandet, med större fokus på ett värdeskapande lärande som kopplar lärandet till att skapa värde för andra. Genom ett ökat inslag av värdeskapande lärande stärks entreprenöriella kompetenser såsom självförtroende, mod, uthållighet och sociala förmågor.

För att säkerställa att det entreprenöriella lärandet når alla unga, oavsett studieväg, bör alla gymnasieelever ges reell möjlighet att pröva företagande i praktiken. Ett sätt att åstadkomma detta är att göra det obligatoriskt för gymnasieskolor att erbjuda Ung Företagsverksamhet (UF) och entreprenörskap inom samtliga gymnasieprogram. Genom att möta företagande som en del av utbildningen sänks trösklarna till eget företagande och fler unga ges mod att omsätta idéer till värdeskapande verksamhet.

För många mindre företag och nystartade verksamheter utgör arbetskraftskostnaden en betydande ekonomisk risk. Lägre avgifter gör det lättare att anställa sin första medarbetare, att utöka verksamheten stegvis och att våga pröva nya affärsidéer. Samtidigt är det i dag svårt för många unga att få en första fot in

på arbetsmarknaden. En permanent sänkning av arbetsgivaravgiften för personer som fyllt 16 år, men inte 23 år, skapar bättre förutsättningar för tillväxt, fler jobb och en mer dynamisk småföretagssektor.

Män utgör cirka 70 procent av företagsägarna, medan kvinnor utgör 30 procent. Fler kvinnor vill starta företag men upplever att hindren är för stora och den ekonomiska risken för hög. Det svenska systemet gynnar framför allt storskalighet, samtidigt som många kvinnor driver mindre verksamheter eller är soloentreprenörer. För att sänka trösklarna för kvinnors företagande behöver det ekonomiska skydds nätet stärkas och tillgången till rådgivning och kapital förbättras, så att fler kvinnors idéer kan bli bärkraftiga företag.

Upphandling av tjänster för offentlig verksamhet måste ske på ett öppet, rättssäkert och transparent sätt. Det är viktigt att småföretagare har möjlighet att lämna sina bud i samband med en upphandling och att det finns en fungerande konkurrens. Det är viktigt med tidig dialog och förhandsannonsering för att öka förutsättningarna för småföretag att delta. Hinder som höga kostnader och kort tidsram för att ta fram anbud måste motverkas. ”Bästa pris” och ”lägsta pris” är inte automatiskt samma sak, man måste väga in vad man får för pengarna. Obligatoriska ska-krav som försvårar för små företag ska också undvikas.

Förslag:

1. Höj omsättningsgränsen för moms, så att den åtminstone motsvarar genomsnittet i EU.
2. Höj gränsen för revisionsplikt för små företag.
3. Stärk de entreprenöriella kompetenserna genom ett ökat inslag av värdeskapande lärande i skolan.
4. Gör det obligatoriskt att erbjuda Ung Företagsamhet (UF) och entreprenörskap oavsett vilket gymnasieprogram eleven valt.
5. Arbetsgivaravgifterna och den allmänna löneavgiften bör permanent sänkas för anställda som vid årets början har fyllt 16 men inte 23 år.
6. Se över stöd och tillgång till riskkapital i tidigt skede, exempelvis öka förutsättningar att ge mikrolån och startstöd via Almi eller Tillväxtverket med fortsatt satsning på kvinnor.
7. Anpassa offentlig upphandling så att fler småföretag kan delta, exempelvis genom förenklad kravlista.
8. Att utöka rätten till tjänstledighet för att starta företag från dagens 6 månader till 12 månader.

3. Stort starkt småföretagande

För många småföretagare är det inte affärsidén, arbetsinsatsen eller engagemanget som utgör den största utmaningen, utan de administrativa och regelmässiga hinder som följer med företagandet. Komplexa skatteregler, omfattande rapporteringskrav och höga regelkostnader riskerar att flytta fokus från kärnverksamheten till pappersarbete. Detta hämmar inte bara företagarens motivation, utan begränsar också tillväxtpotentialer och innovationskraft. Företagens årliga regelkostnader bedöms uppgå till cirka 400 miljarder kronor.

Att förenkla och effektivisera administrationen, skapa mer överskådliga skatteregler och minska regelkrånglet är därför avgörande. En enklare och mer förutsägbar regelmiljö gör det lättare för nya entreprenörer att ta steget in i företagandet och för befintliga småföretagare att våga och kunna växa. Regelförenkling handlar inte om att sänka krav eller standarder, utan om att frigöra tid, resurser och energi som i dag binds upp i byråkratiska processer. För att säkerställa att regelbördan faktiskt minskar över tid krävs också tydliga styrprinciper för regelgivning där nya regler endast införs om befintliga regler samtidigt kan förenklas eller avskaffas. Ett starkt småföretagande kräver inte bara kapital och idéer, utan också ett regelverk som är begripligt, rättvist och hanterbart.

Nuvarande regering har gjort ett långsiktigt tillskott för förvaltning och utveckling av webbplatsen verksam.se, som ger samlad myndighetsinformation och tjänster för den som ska starta eller driver företag. Bolagsverket har fått i uppdrag att utveckla en tjänst för digital inlämning av årsredovisningar.

Kristdemokraterna menar att det är möjligt att utveckla sådana digitala lösningar ytterligare. Genom smidiga digitala plattformar där företag kan rapportera till Skatteverket, Bolagsverket och andra myndigheter på ett samordnat sätt underlättas det administrativt betungande arbetet för småföretagare, samtidigt som det kan bidra till att motverka oegentligheter och stärka brottsbekämpningen. Myndigheter och kommuner bör även tillhandahålla automatiserade beslutsstödstjänster för att effektivisera byråkratin.

Kristdemokraterna har i regeringsställning varit ledande i arbetet med regelförenkling och snabbare tillståndsprocesser. Förenklingsrådet och Implementeringsrådet som denna regering har inrättat arbetar kontinuerligt med att identifiera regelförbättringar. Exempelvis föreslog förenklingsrådet att avskaffa matkravet, vilket skulle spara företagen 3,9 miljarder årligen för restaurangbranschen - vilket regeringen nu snabbt effektuerat. De genomför även genomgående konsekvensutredningar för att analysera ny lagstiftnings effekt på företagets kostnader. Implementeringsrådet ser till att den EU-lagstiftning som berör företagare inte överimplementeras för att på så sätt bidra till ineffektiva regler och kostnadsdrivande administration. Regeringen har även avskaffat krav på fysiska kvitton vilket sparar företagen 3,9 miljarder kronor årligen, höjt gränsen för när företagare behöver betala mervärdesskatt, genomfört skatteförenklningar som underlättar företagande och sänkt arbetsgivaravgifterna via ett utvidgat växa-stöd. Arbetet med att korta företagets tillståndsprocesser pågår och behöver fortsätta och intensifieras.

Myndigheters tillsyn över företag är viktig för att säkerställa lagarnas efterlevnad och skydda samhällsintressen. Tillsynen måste samtidigt präglas av balans mellan lagstiftningens krav och en rimlig, proportionerlig tillämpning. Många små företag upplever att kontrollen blir onödigt detaljstyrd och administrativt betungande utan att bidra till bättre regelefterlevnad. En effektiv och rättssäker tillsyn bör därför bygga på dialog, riskbedömning och praktiskt omdöme, så att resurser används där de gör störst nytta och förtroendet mellan myndighet och företag stärks. Kommunerna har här ett särskilt ansvar att utforma sin tillsyn så att juridisk korrekthet kombineras med praktiskt omdöme och dialog. För att skapa större likvärdighet och förutsägbarhet i tillsynen behöver kommunerna vägledas av gemensamma nationella ramar, så att företag möts av liknande bedömningar oavsett var i landet de verkar.

Tiden är för många företagare en avgörande flaskhals. Tillstånd, anmälningar och myndighetsprocesser tar i dag ofta alltför lång tid och skapar osäkerhet, inte minst när företag inte ens får besked om när beslut kan väntas. För att öka förutsägbarheten behöver myndigheter och kommuner mäta, följa upp och hålla sina handläggningstider, sluta överklaga varandras beslut och få ett tydligare rådgivande uppdrag så att företag får praktisk vägledning i stället för oklara avslag. Kristdemokraterna vill införa en nationell servicegaranti där myndigheter måste hålla fastställda tidsgränser, där kostnader sänks om tiden överskrids och där ansökan beviljas om maxtiden passerats. För att ytterligare påskynda etableringar och omställning vill partiet inrätta ett nationellt accelerationskontor med företagskoordinatorer som stödjer fler branscher och hjälper företag att snabbare ta sig igenom myndighetsprocesser - likt det accelerationskontor regeringen infört för att samordna, effektivisera och minska byråkratin inom industriprocesser.

Ytterligare ett område där processerna behöver stärkas är miljötillståndsprövningen. Behovet av en ny Miljöprövningsmyndighet är tydligt. Syftet är inte att öka den statliga styrningen, utan att samla uppgifter som i dag ligger på 21 olika länsstyrelser samt Mark- och miljödomstolar för att skapa en mer enhetlig och rättssäker hantering av miljöfrågor och en mer effektiv och förutsägbar process för miljötillstånd.

Idag tvingas småföretagare ofta navigera mellan flera myndigheter, regelverk och digitala system utan samordning. Genom en ”en väg in”- princip kan staten samla vägledning, rapportering och ärendehantering i ett sammanhållet gränssnitt som följer företagets hela livscykel. Det minskar administrationen, ökar rättssäkerheten och frigör tid för företagande istället för byråkrati.

Förslag:

9. Inför principen ”en regel in, två regler ut” för att minska regelbördans kostnader.
10. Utvidga växa-stödet från två till fem medarbetare och minska samtidigt subventionsgraden det sista halvåret.
11. Intensifiera arbetet med fler regelförenklningar och snabbare tillståndsprocesser.

12. Skapa fler digitala lösningar som underlättar inrapportering till myndigheter och samlar viktig myndighetsinformation och tjänster för företagare.
13. Inför automatiserade beslutsstödstjänster inom myndigheter och kommuner.
14. Inför en Miljöprövningsmyndighet för en mer effektiv och förutsägbar process för miljötillstånd.
15. Statliga myndigheter ska inte längre kunna överklaga varandra i tillståndprocesser.
16. Myndigheter och kommuner ska omfattas av en servicegaranti och tillväxtattityd för att kunna ge snabbare besked och hjälpa företag att göra rätt.
17. Inrätta en nationell tillsynsnorm för att vägleda kommuner till att fatta väl avvägda beslut och sänka oskäligen kostnader för företag.
18. Inför en nationell servicegaranti där överskridna tider leder till reducerade kostnader och där ansökan beviljas om max-tiden passerats, med möjlighet att införa särskilda sanktionsavgifter mot myndigheter som systematiskt brister i tillgänglighet och långa handläggningstider.
19. Säkerställ att företagare kan få besked om när beslut förväntas komma.
20. Permanenta Förenklingsrådet, Implementeringsrådet och Accelerationskontoret.
21. Inrätta ett accelerationskontor med företagskoordinatorer för fler branscher än industrin, för att korta processer och driva på omställningen.
22. Inför en ”en väg in”-princip där småföretagare ges en samlad kontaktpunkt till statliga myndigheter och system, från start till drift och tillväxt.

4. Ett tryggare småföretagande

En god grogrund för småföretagare förutsätter en grundläggande känsla av trygghet. Dagens småföretagare möter ofta osäkerhet när det gäller tillgången till sociala trygghetssystem, såsom sjukförsäkring, föräldraförsäkring och pension. Denna osäkerhet skapar en obalans mellan anställda och företagare och riskerar att göra entreprenörskap till ett alltför stort personligt risktagande.

Att öka förutsägbarheten i trygghetssystemen är därför avgörande. När företagare vet att de kan vara föräldralediga på rimliga villkor, ha ett skydd vid sjukdom och samtidigt bygga långsiktigt hållbara företag, sänks tröskeln in till entreprenörskapet. Det gör det möjligt att kombinera företagande med familjeliv och stärker bilden av företagande som ett livsval som inte utesluter trygghetsaspekten.

Trygghet för företagare handlar dock inte enbart om socialförsäkringar, utan också om rättstrygghet och skydd mot brott. En rapport från Företagarna visar att 44 procent av företagen med anställda blivit utsatta för brott under de senaste fem åren, men också att många företagare inte anmäler brotten eftersom de inte ser någon mening med det. Det handlar vanligtvis om bluffakturor, stölder och skadegörelse som bidrar till oro och otrygghet för många småföretagare. Samhället behöver ta ett större ansvar för denna situation. Det behövs bland annat en större nationell kartläggning som särredovisar brotten mot företagare och ger ett bättre underlag för brottsförebyggande arbete.

Tusentals företagare drabbas återkommande av bedrägerier där förövare lyckas komma åt stora summor pengar. Allmänna reklamationsnämnden har, med anledning av en vägledande dom från Högsta domstolen, rekommenderat att bankkunder som utsatts för it-bedrägerier i högre utsträckning ska få ersättning av bankerna, men samma skydd gäller inte småföretagare. Detta trots att EU:s andra betaltjänstdirektiv möjliggör för medlemsstater att skydda vissa mindre företag på samma sätt som konsumenter. Kristdemokraterna menar att detta behöver ändras för att skapa en mer likvärdig och rättssäker behandling av småföretagare.

Trygghet handlar också om långsiktighet i ägande och verksamhet. Studier har visat att familjeföretagens betydelse för motståndskraften i näringslivet är betydande. Familjeföretag tenderar att vara mindre riskbenägna gällande investeringar och finansiering och att erbjuda högre anställningstrygghet. De bidrar till stabilitet i näringslivet genom att vara motståndskraftiga under kriser och säga upp färre anställda än vad icke-familjeägda företag gör. Forskning har också visat att familjeföretag skapar en stor del av arbetstillfällena i glesbygd, särskilt i områden där andra aktörer lägger ned eller flyttar sina verksamheter. Därtill baseras familjeföretagens incitament ofta på icke-finansiella målsättningar, såsom en vilja till självbestämmande, kontroll och att skapa värde för närsamhället, familjen och kommande generationer. En viktig fråga är därför förutsättningarna för generationsskiften. Kristdemokraterna ser det som självklart att skattesystemet ska utformas så att generationsskiften underlättas och därmed stärker tryggheten för både företag och anställda.

I dag exponeras enskilda näringsidkares personnummer på fakturor och i andra sammanhang där företaget representeras, ofta ett flertal gånger varje månad. E-fakturor blir krångligare, digital röstbrevlåda fungerar inte och dataskyddsregler sätter stopp för smidiga lösningar. Genom att separera personnummer från företagsrelaterade processer skapas en tydligare struktur som underlättar för både företagaren och myndigheterna. Om enskild firma kan identifieras med något annat än personnummer förenklas den administrativa hanteringen, integriteten och säkerheten stärks för den enskilde företagaren och risken för brottsliga aktiviteter reduceras.

Förslag:

23. Företagares trygghetssystem behöver bli tydligare, enklare och mer förutsägbart.
24. Sjukpenninggrundande inkomst för företagare med inkomst av aktiv näringsverksamhet ska som huvudregel baseras på historiska uppgifter i form av beslut om slutlig skatt.
25. Polismyndigheten behöver särredovisa brott mot företag på ett bättre sätt och Brottsförebyggande rådet (BRÅ) bör få i uppdrag att genomföra en nationell kartläggning.
26. Finansinspektionen bör få i uppdrag att i sin tillsyn över hur bankerna tillämpar bestämmelserna i lagen om betaltjänster och betaltjänstdirektivet säkerhetsställa att småföretagare skyddas på samma sätt som privatpersoner gör vid bedrägerier.
27. Utred om kapitalskattereglerna (alt. skatteregler) behöver reformeras för att generationsskiften i företag ska kunna underlättas.
28. Enskild firma bör identifieras med annat nummer än personnummer.

5. Småföretagare som samhällsbyggande kraft

Sverige står inför stora utmaningar i välfärden, på arbetsmarknaden och i lokalsamhällets utveckling. Mitt i detta finns en ofta underskattad resurs: småföretagarna. De är inte bara arbetsgivare och innovatörer, utan också samhällsbyggare som skapar gemenskap, stärker det sociala kapitalet och ger livskraft åt både städer och landsbygder. När småföretagare ges bättre förutsättningar kan deras kraft frigöras till att bidra ännu mer – med nya arbetstillfällen, lokal service, kultur, engagemang och framtidstro.

En viktig del av denna samhällsbyggande roll är det stöd som småföretagare ger till idrottsföreningar, kulturverksamhet och andra delar av civilsamhället. Små företag sponsrar lokala lag, hjälper ideella verksamheter att bära kostnader och gör det möjligt att genomföra arrangemang som annars inte skulle bli av. Detta stärker gemenskapen, ger barn och unga meningsfulla fritidsaktiviteter och bidrar till ett rikare kulturliv. För att bättre ta till vara denna potential menar Kristdemokraterna att skatteincitamenten för juridiska personers gåvor till ideell verksamhet bör bli mer generösa och att avdrag eller annan skattelättnad för sponsring bör införas, så att fler företag vågar och vill bidra.

Möjligheten att visa uppskattning för anställda är också en del av den samhällsbyggande rollen, genom stabila arbetsplatser och goda relationer på jobbet. I dag uppgår den skattefria nivån för julgåvor till 550 kronor, vilket är något lägre än 1 procent av prisbasbeloppet. Kristdemokraterna menar att julgåvors skattefria nivå varje år ska indexeras upp till 1 procent av prisbasbeloppet. En höjd skattefri nivå för julgåvor gör det lättare för företagare att visa personalen uppskattning, stimulerar ekonomin och stärker förutsättningarna för småföretagare inom handeln.

Småföretagares samhällsbyggande roll handlar vidare om trygghet och ordning i det offentliga rummet. Brottligheten bekämpas och förebyggs med hela samhällets samlade förmåga. Kristdemokraterna ser därför behovet av en utökad samverkan med näringslivet i det lokala brottsförebyggande arbetet. Sveriges kommuner har i dag ett tydligt samordningsansvar för sådan samverkan, men arbetet behöver utvecklas. Småföretagares bidrag till det förebyggande trygghetsarbetet får inte underskattas, vare sig det handlar om att delta i lokala samverkansforum, bidra till belysning och närvaro i gaturummet eller skapa trygga mötesplatser som minskar risken för brott.

Det offentliga rummets potential nyttjas i dag långt ifrån fullt ut. I många städer finns ytor som står tomma stora delar av dygnet. Samtidigt finns ett växande intresse från småföretagare att skapa liv och rörelse genom spontana aktiviteter som foodtrucks, popup-handel, mindre kulturinslag och uteserveringar, inte minst inglasade uteserveringar på allmän platsmark. När dessa aktörer får utrymme att verka kan tidigare outnyttjade platser snabbt förvandlas till trygga och attraktiva mötespunkter. För att lyckas krävs att kommunerna skapar flexibla regler och öppnar upp fler ytor för temporära och småskaliga verksamheter samt ges större manöverutrymme att bevilja bygglov för uteserveringar utan resurskrävande ändringar av detaljplaner. Detta stärker stadslivet, ger småföretagare nya möjligheter och ökar det lokala engagemanget. Kommuner bör därför i större utsträckning verka för zoner för exempelvis food trucks, popup-handel, musik, kultur och uteserveringar som minskar behovet av individuell tillståndsprövning samt införa snabbspår och förenklade processer för mindre evenemang och enhetliga låga avgifter för små aktörer.

Förslag:

29. Skatteincitamenten för juridiska personers gåvor till ideell verksamhet behöver bli mer generös.
30. Avdrag eller annan skattelättnad för sponsring till civilsamhället och kultur behöver införas.
31. Enklare att ändra detaljplaner och mer flexibla och tydligare bygglovskrav.
32. Samverkan med näringslivet i det brottsförebyggande arbetet behöver förbättras.
33. Inför zoner och lågrisk-tillstånd som stimulerar en mer levande stadsmiljö.
34. Indexera julgåvors skattefria del med 1 procent av prisbasbeloppet varje år.